

FARMAKOGNOZJA II SEMESTR 2018/19

ZAGADNIENIA DO ĆWICZEŃ

ĆWICZENIA

Kolejność tematów na ćwiczeniach:

1. Olejki eteryczne *teoria*
2. Olejki eteryczne *fitochemia*
3. Irydoidy, gorycze *teoria*
4. Alkaloidy *teoria*
5. Alkaloidy *fitochemia*
6. Mieszanki profilowane
7. Zaliczenie praktyczne

UWAGA: Obowiązuje znajomość informacji ogólnych, charakteryzujących daną grupę związków, jak i opis oraz rozpoznanie poszczególnych surowców roślinnych. Obowiązuje również znajomość wzorów podstawowych struktur, stanowiących szkielet w danej grupie związków.

Przy nazwach surowców, jak również nazwach gatunków i rodzin, z których pochodzą poszczególne surowce, obowiązuje znajomość nazw polskich i łacińskich

Olejki eteryczne:

- definicja, chemizm, właściwości fizyko-chemiczne olejków
- metody otrzymywania olejków eterycznych (farmakopealne i nefarmakopealne)
- czystość olejków i metody jej badania
- działanie i zastosowanie lecznicze surowców olejkowych, olejków i najważniejszych związków, mechanizmy, działania niepożądane
- surowce olejkowe – opis i rozpoznanie (*):

terpenowe

- linalolowe: *Lavandulae flos**
- cytralowe: *Melissae folium*
- pinenowe: *Terebinthinae aetheroleum, Pini sylvestris aetheroleum, Juniperi galbulus**
- terpinenowe: *Majoranae herba, Melaleucaae aetheroleum*
- mentolowe: *Menthae piperitae folium**, *Menthae piperitae aetheroleum, Mentholum*
- karwonowe: *Carvi fructus**
- tujonowe: *Salviae officinalis folium**, *Absinthii herba*
- kamforowe: *Camphora*
- cyneolowe: *Eucalypti folium, Rosmarini folium**, *Curcumae zanthorrhizae rhizoma, Zingiberis rhizoma*
- azulenowe: *Matricariae flos**, *Millefolii herba**

nieterpenowe

- cymenowe: *Serpylli herba**
- tymolowe: *Thymi herba**, *Thymi typo tymolo aetheroleum, Thymolum*
- tymohydrochinonowe: *Arnicae flos**
- eugenolowe: *Caryophylli flos, Caryophylli floris aetheroleum, Calami rhizoma**
- anetolowe: *Anisi fructus**, *Foeniculi amarum/dulcis fructus**
- ftalidowe: *Levistici radix**
- apiolowe: *Petroselinum fructus, radix*

Irydoidy i gorycze:

- budowa, podział, właściwości fizykochemiczne, reakcje charakterystyczne
- podział surowców goryczowych: *Amara pura, Amara aromatica, Amara mucilaginoso*
- kierunki działania, przeciwwskazania, działania niepożądane
- limonoidy, kwassynoidy, kukurbitacyny

- surowce – opis i rozpoznanie

Do rozpoznania:

Valerianae radix

Cnici benedicti herba

Centaurii herba

Gentianae radix

Menyanthis folium

Taraxaci officinalis radix

Do opisu:

Aurantii amari epicarpium et mesocarpium

Harpagophyti radix

Plantaginis lanceolatae folium

Euphrasiae herba

Oleae folium

Alkaloidy:

- budowa, podział, cechy wyróżniające, własności fizyko-chemiczne, reakcje charakterystyczne, wzory układów podstawowych

- surowce alkaloidowe – opis poszczególnych surowców oraz związków:

alkaloidy pirydynowe i piperydynowe:

nikotyna – *Nicotiana tabacum*

piperyna – *Piper nigrum*

alkaloidy tropanowe:

atropina, hioscyamina, skopolamina – *Atropa belladonna*, *Hyoscyamus niger*, *Datura stramonium*

kokaina – *Erythroxylon coca*

alkaloidy izochinolinowe:

emetyna, cefelina – *Carapichea ipecacuanha*

alkaloidy *Papaver somniferum*

alkaloidy *Chelidonium majus*

boldyna – *Peumus boldus*

alkaloidy chinolinowe:

chinina, chinidyna, cynchonina, cynchonidyna – *Cinchona sp.*

kamptotecyna – *Camptotheca acuminata*

aminy aromatyczne:

kapsaicyna – *Capsicum annum*

efedryna – *Ephedra sp.* (+ pseudoefedryna)

alkaloidy *Colchicum*

alkaloidy indolowe:

strychnina, brucyna, α i β -kolubryna – *Strychnos sp.*

fizostygmina – *Physostigma venenosum*

harmina, harman – *Peganum harmala*, *Passiflora incarnata*

ajmalina, ajmalicyna, rezerpina – *Rauwolfia sp.*

johimbina – *Pausinystalia yohimbe*

winblastyna, winkrystyna, windezyna, windolina – *Catharanthus roseus*

winkamina – *Vinca minor*

alkaloidy sporyszowe – *Claviceps purpurea*

alkaloidy purynowe:

kofeina, teobromina, teofilina – *Coffea arabica*, *Camelia sinensis*, *Cola sp.*,

Paulinia cupana, *Theobroma cacao*, *Ilex paraguariensis*

alkaloidy imidazolowe:

pilokarpina – *Pilocarpus sp.*

alkaloidy diterpenowe:

paklitaksel – *Taxus brevifolia*, *T. baccata*

alkaloidy Amaryllidaceae:

galantamina – *Galanthus nivalis*, *G. woronowii*